

Ochrona ptaków i nietoperzy

2018-03-21

Wiosna to czas kiedy można usłyszeć i zobaczyć coraz więcej ptaków. Na niebie pojawiają się rozkrzyczane klucze dzikich gęsi, stada rozkołysanych w locie czajek i pierwsze szybujące bociany. Usłyszeć można też klangor nawołujących w trakcie wędrówki żurawii. Po kryjomu, zwykle nocą, ciągną bekasy, sieweczki, kuliki i rycyki.

Również ziemia zaczyna tętnić nowym życiem. Słychać skomplikowane pieśni szpaków, delikatne piosenki kosów, krzykliwe nawoływania kowalików czy melodyjne, zakończone gwizdem trele trznadli. Skrzeszą sroki i sójki, a w lasach (i nawet niektórych miejskich parkach) pohukują puszczyki, oraz rozbrzmiewa charakterystyczne bębienie dzięciołów. W ten sposób ogłaszają innym ptakom zajęcie swoich terytoriów, a ludziom rozpoczęcie okresu lęgowego. Przy odrobinie szczęścia można też, nawet w ciągu dnia, zobaczyć nietoperze, które przebudziły się z długiego, zimowego snu i opuściły swoje kryjówki na pierwszy w roku rekonesans.

Rozwój cywilizacyjny oraz coraz większa presja człowieka na środowisko spowodowały, że gatunki zwierząt pierwotnie zasiedlających dziuple czy nisze skalne, musiały dostosować się do krajobrazu zmienionego przez człowieka i obecnie ich miejsca lęgowe bardzo często znajdują się w lub na budynkach. Jerzyki, jaskółki oknówki i dymówki, wróble domowe, gołębie miejskie, kawki, mazurki, kopciuszki i nietoperze znajdują doskonałe warunki do życia w stropodachach i szczelinach w elewacji.

Faktem jest, że to ludzie, zajmując siedliska ptaków stworzyli im w zamian przestrzeń, w której obecnie żyją. Od woli człowieka zależy też czy będzie ją nadal rozwijać z poszanowaniem zwierząt, które rodzą się, dorastają i rozmnażają w sąsiedztwie.

Temat ochrony zwierząt, które zasiedlają budynki pojawia się corocznie w związku z rozpoczynającymi się wraz z wiosenną poprawą pogody, pracami termomodernizacyjnymi i remontami budynków.

Trzeba podkreślić, że wszystkie występujące w Polsce gatunki nietoperzy i ptaków (także te które nie zamieszkują budynków), są objęte ochroną prawną. Oznacza to, że ptaków i nietoperzy nie wolno m.in.: umyślnie zabijać, okaleczać chwytając, przetrzymywać, niszczyć jaj i postaci młodocianych, niszczyć siedlisk, gniazd, schronień, umyślnie płoszyć i niepokoić w miejscach noclegu, w okresie lęgowym w miejscach rozrodu lub wychowu młodych, lub w miejscach żerowania zgromadzeń ptaków migrujących lub zimujących, a także umyślnie uniemożliwiać dostęp do ich schronień.

Wykonywanie działań prowadzących do naruszenia zakazów ustanowionych w polskim prawie wymaga uzyskania zezwolenia - zwykle regionalnego dyrektora ochrony środowiska, a w niektórych przypadkach Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska. Naruszenie zakazów obowiązujących w stosunku do gatunków chronionych bez odpowiedniego zezwolenia lub wbrew jego warunkom jest wykroczeniem i podlega karze grzywny, a nawet aresztu. Jednak nawet najlepsze przepisy nie zastąpią ludzkiej wrażliwości.

Prace termomodernizacyjne są bardzo korzystne dla ludzi - mieszkańców budynków - zwiększają bowiem komfort życia, nie tylko poprzez zmniejszenie strat ciepła (niższe rachunki), ale również przez termomodernizację (większa estetyka). Pozwalają również na zmniejszenie zużycia energii, a tym samym na obniżenie administracyjnych kosztów eksploatacji budynku. Jednak nieprawidłowo prowadzone prace powodują zniszczenie ptasich lęgów, kolonii rozrodczych nietoperzy, a także utratę zajmowanych dotychczas siedlisk.

Czy można prowadzić prace modernizacyjne zgodnie z prawem, a jednocześnie bezpiecznie dla towarzyszących ludziom ptaków i nietoperzy? Tak, ale należy przy tym pamiętać, aby:

- zaplanować prace na czas, który będzie bezpieczny dla ptaków lub nietoperzy,
- dowiedzieć się czy i jakie gatunki zwierząt zamieszkują budynek oraz czy są w nim miejsca, które w przyszłości mogą zostać przez nie zajęte,
- zabezpieczyć miejsca występowania zwierząt i wystąpić o odpowiednie zezwolenie,
- zachować czujność. nawet wtedy, kiedy ekspert nie stwierdzi obecności gatunków chronionych w trakcie inwentaryzacji przyrodniczej, a potencjalne miejsca zostaną zabezpieczone przed zasiedleniem przez zwierzęta, może się zdarzyć, że w trakcie prac jakiś gatunek ptaka przystąpi do rozrodu w remontowanym obiekcie.

W związku z rozwojem nowoczesnego budownictwa pozbawionego jakichkolwiek zakamarków oraz termoizolacją starszych budynków, zwierzętom żyjącym w miejskim środowisku brakuje miejsc do życia. Szczególnie cierpią na tym gatunki bardzo dobrze znane człowiekowi - wróbel domowy i jerzyk. W trakcie prac termomodernizacyjnych zatykane są wszelkie szczeliny w ścianach, a otwory prowadzące do stropodachów zamykane są kratkami. Działania te pozbawiają zwierzęta miejsc lęgowych, które w przypadku takiego gatunku jak jerzyk są corocznie zajmowane przez te same pary. Często zdarza się, że remonty związane z termoizolacją budynków wykonywane są w pełni okresu lęgowego ptaków, co stwarza dodatkowe zagrożenia.

Przepisy chroniące ptaki są coraz częściej skutecznie egzekwowane w Polsce. Nie to jest jednak najważniejsze. Rośnie liczba ludzi, którzy w pełni zgadzają się ze stwierdzeniem „stosunek do zwierząt świadczy o poziomie rozwoju cywilizacji”.

Więcej informacji na temat ochrony ptaków i nietoperzy w mieście w części poświęconej [ochronie przyrody](#).

Materiały do pobrania:

[Ptaki i nietoperze w miastach - plakat A3](#) (plik PDF, 1,67 MB)

[Ptaki i nietoperze w miastach - plakat A4](#) (plik PDF, 1,64 MB)

[Ptaki i nietoperze w miastach - folder 360x170 mm](#) (plik ZIP, 9,41 MB)

